

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Swobodna učitev.

I.

Dve stoletji so žive misli, ktere so vodile evropsko človeštvo, prihajale iz Francije. Kar nas je pripravilo na konec, izvira od onod; pa tudi zdravi nazori izhajajo sedaj od tamo. Nedavno pridobljena svobodna učitev, za katero so borili se leta in leta, pomikati se če proti vzhodu, kakor je tudi njena nasprotnica k nam prispela iz Francije.

Da je država prilastila si vzrejo, to je nasledek iz prekucije. Danton je proglasil v tedanjem zboru: „Otroci so last ljudovlade, predno so last roditeljev“. Robespierre je sprožil naredbo „narodne vzgoje“, kteri je vsak oče pod smrtno kaznijo izročiti mogel svoje otroke. S strahovito prekucijsko vlado je jenjala tudi ta postava, ktera je bila prebuda pregreha zoper naravno pravo. Misel njena se je vendar obdržala, dasiravno se je Francije vladarstvo razno spreminjalo. Pod sovétništvo ali konsulatom se je ukrenilo, da si „državljeni vsi prosto smejo ustanovljati javna učilišča“. Da pa resnica in resnična svobodnost te določbe niste mogle v prid obračati sebi, zahteval se je od slednjega, kdor se je poslužiti hotel svobodne učitve, dokaz njegovega državstva (civizma), t. j. dokaz njegovega sovraštva do samodržateljstva, plemstva in duhovstva. Slej kot prej je bila toraj puntarska država, ktera se je lastila nauka. Napoleon I. je še le dovolil, da se je verouk sprejel v šole. On je bil pa tudi stvaritelj glasovitega po vseučilišču izvrševanega državnega šolskega samodržateljstva, ktero se je godilo po nazorih l. 1789, v smislu umovalstva in cerkvenega sovraštva.

Njemu je izročeno bilo vse javno podučevanje; celó nobeno zasebno učilišče, nobeno zasebno vzrejevališče se ni smelo pričeti brez njegovega dovoljenja; od njega so prej mogli dobiti si začetniki povzdigo in pravico do učenja. Ko je po Napoleonovem padu vstava (charte) oklicala načelo učne prostosti, so v prav liberalnem smislu vsaki napačni vedi napravile se učilnice, le krščanske šole iz svojega poveljstva ni izpustilo vseučilišče. Za povratke ali restavracije je vseučilišče dobilo posebnost, da so z njegovimi akademičnimi dostojnostmi zedinjene bile politične pravice. Iz tega se je izsnoval red državnih preskušanj, kteri je državno službo popolnoma spravil vseučilišču v roke. Katoliški starši, kteri so sinove svoje odmenili za državno službo, bili so prisiljeni izročevati jih univerzi in nekrščanskemu učilstvu. Samo ljudska šola je ohranila še neko prostost in verske redništva so brez opovire sejale v njih seme krščanstva. Vlada Ludv. Filipova, pod ktero „naj bi vstava postala resnica“, je naglo vpeljala tudi tukaj državno nasilje. S postavo od 28. junija 1833 je razpregla mrežo državnih ljudskih šol po vsej Franciji; ne manj kot 20.000 srenj je moralo koj napraviti si državne šole. Kake so bile, ni treba praviti, kakošni so bili od duhovnov in srenjskih mož prosti državni „ljudski likarji“, kolika npravna in politična pokvara je razširjevala se po njih po vsem Francoskem!

S tim pa liberalna državna vsemogočnost še ni bila zadovoljna. L. 1839 sklene vlada, tudi srednje šole duhovske skloniti pod vseučilišče. Kdor je hotel biti v njih učitelj, podvreči se je moral državni preskušnji, in naučni red in šolski napredek v semeniških

naj bi bil pod deželskim nadzorništvo. To pa je jemalo škofom naravno in zgodovinsko pravico do vzgojevanja lastne duhovščine, kratilo semeniščem prostost in bitnost. Škofje vsi so enega duha oglasili se zoper to. „Jaz sam, dejal je v smislu vseh nadškof Rheimski, moram vedeti, kaj se dandanes more zahtevati od novincev duhovskega stanu, dokler je v moji škofiji 115 far brez duhovnov; in kaj bi zahteval od njih, ko bi namesti tega primanjkljaja imel jih 115 več na razpostavo. Noben minister, noben šolski nadzornik nima pravice vtikati se v nauke, napredek ali v red semeniški, ker o tem ni on, ampak škof sam naravni in pristojni soditelj.“ „Česar toraj cesarjevo samosilstvo ni moglo razdreti, kar je odšlo naukazom l. 1828, da so semenišča proste bile od vseučilišča, to se je v dobi svobode imelo razrušiti.“

Od tega napada na poslednjo trdnjavo svobodne cerkvene učitve bridka borba o šolah med krščanskimi in nekrščanskimi ljudskimi življi ni mirovala noben čas, dokler je v sedaj pridobljeni postavi dosegla postavno dovršitev. Med 35letno borbo to pretela je katoliški Franciji velika nevarnost. Država se je vstavno ločila bila od cerkve; toda pravo, otroke krščanskega ljudstva vzrejevati v svojih nekrščanskih šolah, pa si je vendar prilastovala. Tako razžaljivo ravnanje pa je vzbudilo duhovne in neduhovne, da so odločno mu nasprotovali ter ob vsaki priložnosti očitno dokazovali, kako brezumna in krivična je taka vstanova. „Vstaja juljeva“, pisal je škof Langerski, je državo ločila sicer od cerkve, ne tako da bi poslej nobene vzajemnosti med obema ne moglo biti, temuč v tem smislu, da

Nravnost v nejeverstvu.

Kaj namerava dandanašnji liberalizem, ki s satanskim sovraštvo napada sveto cerkev, podpira njene naprave, zaničuje njene služabnike? Soditi ga po njegovem bistvu, po njegovih pomočkih in zastopnikih, moramo reči: da hoče svet po vsej sili pritirati v — poganstvo. Kaj potem? Voditelji proticerkvenega rogoviljenja ti poreko, da hočejo na razvalinah krščanstva ustanoviti nebeško kraljestvo splošne, človečanske ljubezni, kterege bo razsvitljevalo solnce najčistejše, zgolj natorne nravnosti. Ne iz verskih nagibov, ampak iz golj natornega sočutja naj bi se ljudje bratovsko ljubili. Kali te mejusobne ljubeznije je mati natora vcepila v človeške srca. To natorno čutstvo razviti v občno človekoljubje, to je najvišja naloga človeškega življenja. Razna verska izpovedanja naj nehajo, kot „premagano stališče“; mejusobna človečanska ljubezen naj bo vsa vera vseh ljudi. Tako modrujejo glavarji liberalno-navdušenih čet, ala Miha Biron v Gradcu; v njih rog pa trobi cela vrsta liberalno-sanjar-

skih časopisnikarjev. Oj slepota! Človeka hočejo potisniti v poganski stan, in iz tega stanu po zgolj natornih pomočkih vednosti in umetnosti povzdigniti ga v nekako natorno idealno popolnost! Res je, Bog je zapisal v človeško srce postavo čudorednosti, zakon ljubezni. Toda, ta postava je bila otemnena, zamazana; človeško srce je bilo necega dne hudo ranjeno, s kvasom grdih strasti otrovano. Vsak kristjan ve, po kakem vzroku; razodenje božje nem ga pove. Vzemi krščanstvu vpliv do človeškega srca, zadušene bodo v njem vse blage kali, prerastlo ga bo seme hudega nagnjenja, zdivilo bo in pognalo rastike najgrših strasti. Človeštva nebi edinile in žlahnile poštenost, pravičnost, ljubezen, ampak krivičnost, napuh in grozovitnost bi ga razdvojevale in strahvito glodale na mozgu njegovega življenja.

Sedanji svet, v krščanstvu zrejen in oblažen, nerad verjame takim trditvam; prestavimo se pa v duhu v poganske čase, in spoznali bomo, kaj je bil človek človeku brez krščanstva. Hvaležno bomo tudi spoznali blagonosno luč krščanstva, ki je zdijvano, zbegano člo-

veško natoro preobrazilo, požlahnilo ter celo človeštvo čudovito oblažilo.

Pogostokrat slišimo iz liberalnih usti besede: bratovstvo, enakost, ljudomilost; al v svoji slepi krivičnosti jih obrača ta nehvaležni rod zoper krščanstvo; da edino njemu se imamo zahvaliti, da imamo srečo spoznati te blage čednosti. Pred krščanstvom je bilo vse to ne le neznano, ampak teptano, zaničevano zasramovano v človeštvo.

Groza pretresa človeka, ko zve iz starih zgodopiscev, kaj je bil svet pred krščanstvom. Pri najbolj vednostno in umetniško izobraženih narodih nahajamo tako trdosrčnost, črt, zaničevanje do ubozih, stud do nesrečnih in krvoželjnost, da se naša krščansko misleča pamet brani verjeti tako grozovito nravnost. Brezmeren napuh, drzovita sebičnost ste terjale svojemu nenasiljivemu poželenju vsakojake žrtve.

Tako je bilo pri Rimljanih. Sv. apostelj Pavel jim je naravnost mogel očitati, da so bili „polni vse krivičnosti, hudobije, lakomnosti, polni nevošljivosti, ubijanja, krega, golju-

država ne živi več v cerkve naročji, da je izključivo postavila se med svetom, in v tem smislu se je prav reklo: Francija postala je posvetna. Poglejmo pa, da družine, iz katerih se narašča Francija, nikakor niso nasledovale državne oblasti. Ta je popustila vsaktero verstvo, družine ali rodovine pa so si ohranile vsaka svojo vero ter zahtevajo, razun prav malokterih, vse pozitivno verozakonsko vzrejo za svoje otroke. Se li more tajiti, da take po pravilu razodenja vredovane vzgoje nikakor ne more dajati oblast, ktera sama po sebi in sama za-se izključuje to pravilo?"

Ercegovinska vojska.

Iz Ercegovine poroča neki telegram „Presse“, da je vojni minister črnogorski prevzel vodstvo vstanka. Po privatnih poročilih pa Turčija snuje 3 vojne; eno pri Nišu, eno pri Kosovem polju, eno pa v stari Srbiji.

7. t. m. so se vstajniki s Turki bili pri Zubci, Kolašinu in Pleveljah, 5. t. m. pa pri Dabaru, kjer je bilo 3000 Turkov napadlo 700 vstašev. Pa Turki so bili premagani in so na bojišču popustili nad 200 mrtvih, in mnogo ranjenih. Vstašev je bilo 50 ubitih, 120 pa ranjenih. Tudi so Turki zgubili mnogo pušek, ki se od zadej bašejo in ki so kristjanom prišle v roko. V Dubrovniku je bilo zaradi te zmage med prebivalstvom veliko veselje. Iz tega je razvidno, kako resnično je bilo poročilo Servera-paše, ki je v Carigrad pisal, da o upornikih nikjer več sledu ni!

Dunajski listi so objavili neko pismo generala Klapka, v katerem ta piše, da ne prevzame višjega poveljstva v Bosni in Ercegovini, in da se noče bojevati zoper Turke, ki so l. 1849 bili edini branitelji Madjarov, na korist Srbom, ki so bili njihovi sovražniki. „Politika“ je precej sodila, da vstaši generalu Klapki boje niso ponudili višjega poveljstva in da si bodo vedeli pomagati tudi brez njega. Pozneje se je govorilo, da to reč so osnovali nekteri zvitni Madjari z nekim grofom B., katerim se je Klapka zdel zmožen vstanek ercegovinski voditi tako, da bi Madjarom bilo na korist. Zdaj pa se iz Zagreba „Politiki“ telegrafuje, da omenjeno pismo je od Klapka samega in od vredništva „N. fr. Presse“ osnovana sleparija, kar hoče poročevalec pismeno dokazati.

Tudi v Bulgariji hudo vre in Turki si ne upajo tam vzeti vojakov in poslati jih v

Bosno, kakor so sprva nameravali, marveč jih skušajo še pomnožiti. Ruščuk v naglici vtrdujejo in brez izkaznice ali „posa“ se človek tam še v Donavi ne sme kopati. Čete hajdukov, ki so bili od l. 1868 čisto zginili iz balkanskih pokrajin, so se zopet prikazale in njihovi vodji, ki so se potikali po Ruskem, Srbskem in Rumunskem, zopet hite v domače hribe. Turkom se vedno sanja o nekem bulgarskem upornem odboru, in prijeli pa zaprli so že več ljudi, ki so se jim zdeli sumljivi.

Grki pa roke križem držé, ker — vstajajo narodi slovanski. Srde se nad vladu turško, piše dopisnik „Politike“, ker je Bulgarom dovolila narodno cerkev; srde se nad Rusi, ker podpirajo Slovane; srdé se nad Slovani, ker moljenja grških popov nočejo več trpeti. Sicer pa imajo Grki z domačimi homatijami toliko opraviti, da na druge še misliti nemorejo.

Vojna ustajnikov ima po poročilu D. Z. tri oddelke. Prvi pod Perom Pavlovičem varuje cesto med Mostarom in Tatarovičem in je v zvezi s Stolacem in Srbijo. Tudi ima v rokah trdnjavo Korito, Goranzko pa Krstač, in 16 strélnic (Blockhaus) in silno važno sotesko dugansko. Drugi oddelk biva okoli Kamenickega hribovja in je v zvezi s srbskimi prostovoljci. Najimenitnejši pa je oddelek ob meji črnogorski, ki ima izvrstno orožje. Ta oddelek je zaprl pot proti Rumelji in skuša vstanek razširiti tudi po Albaniji. Tukaj je središče vstašev, tje se pošiljajo topovi in puške iz Cetinj. Ta oddelek vodi Peter Vukotić, tast kneza črnogorskega, kateremu vstajniki veliko prizadevajo. Pri shodu v Kosijerevem so mu rekli, da bode on odgovarjal, če se vstanek narodov kristjanskih po sreči ne izide, in da bode Črnogora zgubila vodstvo, če zmagajo Turki. „Pišite Nikici, so mu rekli, da evropske države rodovini Petrović-Njeguševi le zaradi tega pripoznavajo na pol veljave, ker se boje vdeležbe črnogorske. Če pa Črnogora ostane nevtralna, je strah pred požarom na izhodu sicer odstranjen, pa tudi Nikica bo prišel ob svojo veljavo. Povejte pa tudi knezu, da Ercegovina se bo toliko časa bojevala, dokler bode še kapljica krvi tekla po žilah pravega Ercegovinca, in če propademo, naj se reče: Propadli so kot možje, ki so se vojskovali za samostalnost in svobodo, pa so bili zapuščeni. Če bi živel še ranji knez Danilo ali pa junaški Mirko, Ercegovincem ne bi bilo treba za pomoč proti Turkom beračiti.“

Nemčurski listi so južne Slovane kaj radi opisovali kot strašanske divjake brez uma in srca. Vsi ti popisi so se bili skuhal v možganih judovskih pisačev, ki z Jugoslovani nikdar niso občili, in so jih opisovali tako, kakor so si jih v budalosti svoji domišljevali. Dopisnik nekega dunajskega lista, ki sedaj med njimi živi, pa vse drugači sodi. Piše namreč: „Razun Ljubibratića in Hubmajerja sem skoz 6 dni mnogo občeval z vsimi imenitnejšimi osebami v vojaškem taboru. In reči moram, da se nisem mogel dovolj načuditi nad razumnostjo in nravnimi prednostmi teh ljudi. Nihče bi ne bil spoznal, da 400 let stokajo pod trinoštvom turškim. Ti „divjaki“ so bili proti meni in med seboj kakor prijatelji po otročje dobrosrčni, gostoljubni, čez vse postrežljivi in do čuda dvorljivi. Ves čas, kar sem bival v Dužah, le ene surovosti nisem zapazil. Natančno poznam vojaško življenje po taborih; taborško življenje vstašev učilo me je nekaj novega. Dasi so imeli dovolj rakije pri sebi, vendar nisem videl, da bi le eden bil kaj natrkan ali pa celo pijan. Tudi se ni zgodila nobena nerodnost.“

Iz Dubrovnika se poroča, da ustajniki so zaprli pot iz Trebinj v Dubrovnik. Tudi Mostar so zajeli. Zubčanci so pri Bileku našeskali in v beg zapodili batalijon Turčinov in potem napadli tamošnje ostroge.

„Pol. Corr.“ omenja, da v Albaniji so vstali okraji Luče in Drečalovice o obližju Podgorice. Tudi albanski ustajniki se držé meje črnogorske. Od druge strani se pa poroča, da Ali-beg je 2000 Arnavtov peljal iz Albanije v okraj vasojeviški, da tam prime ustajnike. Morda pa jih je odpeljal, da bi doma ne rogovilili, kar pa v okraju vasojeviškem ravno tako lahko storé.

„Nar. L.“ se telegrafuje, da črnogorska vlada je Srbiji naznanila, da starešinstvo črnogorsko je sklenilo vojsko, in da naj tudi knez Milan pové, kaj misli.

Nedjib-paša bode neki iz Ercegovine prestavljen k vojni pri Nišu, za civilnega guvernerja ercegovinskega pa je imenovan Chakir-Bey.

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. septembra.

Avstrijske dežele.

Delegaciji se snidete 21. t. m.

V Gradcu so imeli 3. in 4. t. m. vojaške vaje, pri katerih so vojaki Franc Karlo-

fije; prevzetni, napuhnjeni, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja.“ (Rim. I., 29 id.)

Pač žalostna podoba poganske spačenosti. Pa ne le sv. Pavel nam jo tako popisuje, ampak tudi poganski pisavci, modrijani, pesniki in zgodovinarji, n. p. Platon, Aristotelj, Aristofan, Plaut, Tit Livij, Tacit, Suetonij, Plutarh; vsi ti pripovedujejo te gnjusobe zvesto in lahko, da je groza. Taka nravnost je bila poglaviten značaj Rimljana, duša in srce poganskega družbinskega življenja. Jezik se brani povedati, pero se ustavlja zapisati, kaj je storila spačenost in grozovitnost pred kršanstvom iz človeškega srca, kake čutstva, kake ideje so vladale, kako se je grešilo zoper vso natorno postavu. Težko nam je verjeti, kaj je bil takrat človek človeku, kako se je grešilo zoper njegovo čast, zoper njegovo svobodo in življenje.

Zaničevanju je bilo izdano vse, ptujci, vjeti, premaganci, sužni, bolniki, dolžniki, reveži, otroci, starčki, žene, delavci, vse, kar je bilo revno in slabotno, vse, kar je delalo in trpelo; slabosti, revščina, vse to se je zaničevalo, stiskalo in zatiralo.

S tem nočem tajiti, da iz poganskih časov nimamo ne ene lepe besede, blazega srca, dobrotljivega dejanja. Podoba božja je bila sicer v človeku grozno oskrunjena, popačena, a ne popolno zbrisana, zatrta. To ni bilo mogoče. Ravno to, kar nahajamo dobrega in blazega v poganstvu, svedoči nam, da podoba božja ostane človeku vtisnjena na veke, da je neizbrisljiva. Dobili so se pogani, ki so bili boljši od poganstva; zasvetili so se časih bliskovi žarki v temni noči. Saj celo naš Odrešenik govori v evangeliju o nekterih dobrih lastnostih poganov. Mat. 5, 47. Al te dobre strani nekterih poganov nikakor ne pokrijejo glavnih potez, splošnega značaja poganstva, ako si ga mislimo v celoti. Ne očistijo ga njegove neizprosljive trdobe, ne osnažijo njegovih naprav neizrekljive ostudnosti.

Resnično je, da poganstvo ni poznalo milosrčnosti, ako ga sodimo, ne po nekterih modrijanih in redkih izjemah, ampak po njegovi splošnosti. Velicega krščanskega bratovstva ni poznalo, ljubezen do bližnjega mu je bila neznaná.

Kdo ne ve, da je bil Grkom in Rimljanom divjak (barbarus) vsak, kdor ni bil njihove krvi, njihov deželjan? Komu je neznan, da je tak nauk izhajal od njihovih modrijanov? Pri Homeru najdemo sicer neko gostoljubnost; toda pravo, človečansko pobratimstvo se je bilo zgubilo; človek ptujega jezika, iz druge dežele jim ni bil brat, ni bil človek. Ptujec in sovražnik bilo je eno; besedi hospeset hostis ste imele en pomen. Ciceron to priča, ki pravi: Hostis apud majores nostros is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus. (De off. 1, 12) Bržkone so nekda ptujce klali bogovom svojim v žrtev, kakor dozdevno kaže beseda „hostia“ iz „hostis.“

V vojski vjete je zadela sužnost ali smrt.

Tako se je ravnalo s ptujci. Nič bolje se ni godilo domačim revežem in dolžnikom. Oderuh je imel popolno oblast čez dolžnika, ki ga je ogulil. Dokler ta ni mogel poravnati svojega dolga, bil je upniku — suženj, „vkljenjen ko suženj, tepen ko suženj“, tako pripoveduje Livij 6, 11. Poslednjič je bil ko suženj prodan, ali usmrten.

vega polka s svincem streljali. Neki strelski častnik je bil obstreljen, neki podčastnik pa ustreljen. Poveljniki bi morali paziti na to, da se vojakom ne dajo s kuglami nabite patrone, ker se sicer utegnejo prigoditi še večje nesreče.

Gališki deželni maršal, grof Alfred Potocki, je neki srenjski deputaciji, ki ga je popotujočega na Rusko pozdravila in prosila, da naj sprejme cesarsko namestništvo, ker bi to bilo dobro za vse stranke, odgovoril, da se mu namestništvo dosedaj še ni ponudilo, da tedaj o tej reči ne more še nič določiti. „Dziennik“ zanikuje vest, da bode Bartmanski kmalo imenovan za voditelja c. namestništva gališkega.

Vnanje države.

Prusom „Schles. Volkszeitung“ našteva vzroke, zaradi katerih je odsvetovala slovesno obletnico bitve pri Sedanu. „Ob enem z rojstvom vnanje nemške edinosti in notranje velike razprtije obhaja se tudi moralni rojstni dan peterih milijard in pa ž njimi pričete napredka krahov, zastalih kupčij pa obrtnijskih in delniških sleparij. Dalje se je na rojstni dan sedanski rodilo čez 800 (po najnovejšem poštevanju „Frankf. Ztge.“ celo 1522!) Bismarkovih kazenskih predlogov, prisiljeno sodnijsko pričevanje, svobodno preseljevanje potepuhov in vlačugaric, pa silno iztirovanje poštenih ljudi, duhovnikov, nun in mnihov za pot pa izstradovanje, pridenje javnega mnenja po podkupljenih listih in slabih zgledih, vsaki dan večja spridenost npravnosti, industrije in obrtnije, pa strašno se množeca brezbožnost in nevera. Veliki davki, sovraštvo med strankami, hlapčevstvo pa politiška in nepolitiška, hinavščina in obrekovanje, siljenje vesti, nesvoboda, obkristjanjenje, prenapolnjene ječe, duhovske počitnice, zaprte cerkve, samostani, fare in šole, za ene vse, za druge nič, in naposled še tiskovna svoboda!“

Na Bavarskem je bil za 8. t. m. poslanec baron Hafenbrädel povabil kmečke družbe k občnemu zboru v Deggendorf, da so se posvetovali v neki adresi, da bi se pruska samostanska postava ne raztegnila na vse nemške dežele.

O Srbiji so nemčurski turški listi pisarili, da naj se ne podstopi podpirati vstajnikov ercegovijskih, sicer bode Avstrija vsled dogovora z drugimi vladami svojo vojno poslala v Srbijo, zasedla deželo, in kneza Milana bi to utegnalo pripraviti ob krono. Odkar so pa pruski listi, ki so z Bismarkom v zvezi, zanesljivo naznanili, da se vlade o tem niso nič dogovorile ali zavezale, začeli so tudi omenjeni nemčurski turški listi pisati, da se Srbiji ni treba bati, da bi avstrijska vojna prišla v deželo. Vendar pa še vedno žugajo, da Srbija bi morala slabe nasledke nesrečne vojske sebi pripisati. Srbi to vedo sami in ne potrebujejo dobrih svetov nemčurskih Turkov, a čutijo se tudi tako krepke in jake, da si upajo gnjilo turško cesarstvo zdrobiti v prah, da jim le vnanje vlade ne delajo ovir.

Da Španjskim Alfonsistom pridobitev trdnjave La Seo de Urgel nič ne pomaga, najbolj priča to, da državna renta vsled tega ni poskočila, ampak za 1 odstotek še padla. Ko brodovje na Leiqueitio dospè, bil je od Karlistov ranjen admiral Polo in več drugih višjih častnikov, in neki anglešk vapor je med tem za Karliste spravil na suho 10,000 pušk, 4 topove pa 1 milijon potronov. Katalonci so Alfonsistom dalje vzeli mesto Agramont in nazaj vrgli četo, ki je mestu iz Manrese na pomoč hitela. Pomenljivo je tudi, da sta se Jo-

vellar pa Martinez Campos sprla in da je prvi šel v Madrid, kjer s svojim prijateljem Canovasom proti Martinezu Camposu spletke kuje.

Na Grškem se je v Atenah osnovala katoliška nadškofija in Marango bode imenovan za prvega nadškofa. Vlada katoličanom dovoljuje svobodno službo božjo in lastno cerkveno premoženje.

Izvirni dopisi.

Iz Postojne 9. sept. „Slovenec“ je prinesel v št. 102., „iz postojnske okolice“, da so se vojaki pri vajah drug drugemu prebodli. A to so vojaki, ki so bili takrat pričujoči tako le pravili: Stotnik B. od 4. oddelka je zaradi male napake, ktere gotovo ni nalašč naredil vojak R. od omenjenega oddelka, tega prebodel s sabljo tako močno, da mu je kar kri izpod srca vrela; če bi ne bilo pri roki brž pomoči, bi bil gotovo moral umreti. In če bi bilo to prvo tako nečloveško delo, bi še ne bilo stotniku tako za zlo vzeti; a ker vojaki trdijo: da je on tisti, ki je lansko leto pri vajah na Fužinah tako surovo z vojaki ravnal, da so ga morali naši časniki zaradi tega grajati, to nikakor ni zamolčati; toraj, slavna c. k. viši vojaška oblastnija! naj bi se to vendar preiskalo, in v mirnem času ne delalo tako z vojaki, ki bi gotovo najši prav kot napak storili.

Pa kakor spoh govore vojaki, kateri so videli, da je omenjeni g. B. ranjenca brž dal v svoje stonovanje nesti, da mu kaj dobro streže, in mu z raznimi obljubami obeta: da naj reče, da se je po naključju sam ranil itd., je razvidno, da je bil vojak nedolžen ali vsaj tega malo kriv. Toraj še enkrat kličem, naj se to preišče! Gotovo se bo resnica izvedela, če se le pričem bati ne bo, da bi bile pozneje zaradi tega strahovane.

Naj bi tudi gg. častniki nato pazili, da bi podčastniki, ker je večina tacih — novince pri vajah s tako grdimi in neolikanimi besedami ne psovali, kar se tu še pisati ne da, ker s takimi djanji jih precej v začetku vse spridijo. Saj je menda tudi vojak bolji, če je olikano zučen. S tem ne mislim reči, da bi se vredno ne smel kaznovati, prav je, se tudi mora, a le s pametjo, kakor vojaške pravila vele, s tem se spolni cesarska in božja dolžnost.

Domače novice.

V Ljubljani, 11. septembra.

(Posvečevanje mil. kneza in škofa.) Latinski govor, s katerim je preč. g. stolni dekan Jožef Zupan mil. kneza in škofa pri vmeščeni 5. t. m. pozdravil, se slovenski glasi: „Visoki in prečasti gospod! Vi stopite na škofovski prestol ljubljanski ob času, ki je za katoliško cerkev, za njenega glavarja, našega slavno vladajočega papeža Pija IX. resen in britek. Lahkomišljenost, nevera in zaničevanje katoličanstva je tako daleč dospelo, da je za višega pastirja trikrat težavno dolžnosti svoje tako spolnovati, da bode enkrat pred Bogom zamogel odgovor dati. V takih časih in okoliščinah človeku pogum in moč daje zgled in pogled na največega cerkvenega poglavarja, ki je od 4 sto let sem vodil cerkev ljubljansko, pogled na junaškega škofa Tomaža Hrena, ki je tudi v nevarnih in burnih časih škofoval in s svojim apostoljskim pogumom, s svojo iskreno gorečnostjo in z glasilom: „Si terret labor, aspice praemium“ (če te delo straši, imej plačilo pred očmi), rešil sv. vero drage naše domovine in je zaradi tega dobil priimek „veselje in ljube-

ven“ domovine kranjske. Duhovščina v tem važnem in resnem trenutku želi, da bi ta zvezda prvega reda na obnebu cerkve ljubljanske, ta krasen vzor in njegovo glasilo: „Če te delo straši, imej plačilo pred očmi“, pa zgled velikega škofa lavantinskega Antona Martina Slomškega, pravega apostelna Slovenec, in njegov izrek: „Negotium, de quo contendimus, aeternitas est“ (za večnost se poganjamo), Vašo Milost neprenehoma spremljal ter v trudu in skrbeh in nevarnostih vtrdoval, tolažil in srce Vam delal. Duhovščina nikdar ne bo nehala goreče k Bogu moliti, da bi Vam dal živo vero, delavno ljubezen, nebeško modrost in neprestrašen pogum, da bi našo lepo škofijo vladali oprti na skalo, na katero je Jezus svojo cerkev zidal, na papežev sedež v Rimu, in v zaupanju na varstvo in pomoč neomadežene device Marije, matere Gospoda našega Jezusa Kristusa in matere naše, sv. Jožefa, varuha katoliške cerkve, ss. Mohorja in Fortunata, varuhov naše škofije, sv. Nikolaja, patrona stolne cerkve naše, sv. Janeza Krizostoma, patrona Vašega, in bi veliko veliko let škofovali v čast vsegamogočnega Boga, v zveličanje skoro pol milijona Vam izročeni duš, v varstvo in brambo sv. cerkve in duhovščine, da boste enkrat na koncu svojih dni z apostelnom zamogli zaklicati: „Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil“, nebeškemu sodniku pa reči: „Gospod, nobenega teh, ki si mi jih izročil, nisem zgubil.“

Mil. knez in škof so v svojem odgovoru omenjali reči, ki so jih v pastirskem listu obširneje razvili in svoj govor končali s škofovim blagoslovom do pričujočih.

Pri pogostovanju v škofiji so najprvo v izvrstnem govoru prevzvišeni knez in nadškof napili svetemu Očetu Piju IX.; za njimi novoposvečeni škof svitlemu cesarju Francu Jožefu I. Deželni predsednik je napil knezu in škofu ljubljanskemu, mil. knez in škof krški pa izvrstni kranjski duhovščini, katero kakor je rekel, visoko spoštuje. Sledile so še napitnice deželnemu predsedniku, vojaškemu poveljniku in drugim.

Med pogostovanjem se je vojaška godba na dvorišči odlikovala.

Za duhovščino, ki ni bila povabljena v škofijo, bilo je skupno kosilo pripravljeno v semenišču, kjer se je bilo sošlo razun domačih 92 gospodov. Okoli poludveh so mil. knez in škof goste svoje nenadoma obiskali in izrekli jim svoje veselje, da se jih je bilo toliko zbralo. G. semeniški vodja, častni kanonik in profesor dr. Čebašek, porabil je to priliko in mil. knezu in škofu napravil napitnico, v kateri je najprvo omenil dosedanega njihovega delovanja zlasti za izrejo duhovščine in šolske mladine sploh in na polju literature cerkvene, potem pa je nadaljeval blizo tako-le: Za vse to je visokočastitemu gospodu cerkev in domovina hvalo dolžna. Njegova spretnost in dosedanje delovanje daje nam gotovo poroštvo, da bodo mil. knez in škof v novi službi z apostolsko gorečnostjo in očetovsko ljubeznijo vkljub vsem nasprotnikom neprestrašeno delali za čast božjo in za cerkvene pravice v blagor svoje duhovščine in dušni prid vsega vernega ljudstva. Ker je pa v sedanjem sv. cerkvi nemilem času škofovska palica dvakrat težko breme, hočemo in moramo zlasti mi duhovni vsa njihova dobra podvzetja po svoji moči tolikanj bolj podperati, ter združeni pod njihovim modrim vodstvom nevtrudeno delati, se neprestrašeno vojskovati za naj-

